

Őcsény a Facebookon: a viták tartalomelemzése

A magyar belpolitikai klímát tükröző őcsényi eset – egy menekülteket üdültető program kudarca a helyiek ellenállása miatt – Facebookon folytatott vitáit dolgoztam fel. A fő kérdésem az volt, hogy mennyiben tapasztalható politikai oldalak szerinti szelektív befogadás a kommentelők között, illetve mennyiben polarizálódott a vita, és mi lehet ennek a magyarázata. A tartalomelemzés során azt találtam, hogy a kormánykritikus és a kormányközeli hírforrások közönsége között jelentős mértékű az átfedés, legalábbis a kommentelők tekintetében. A vitákra jellemző a dialogikus szerkezet, de indulatosak és erősen polarizáltak. Ezután egy nyitott kérdéssel vizsgáltam, miként ítélik meg a vitát a résztvevők. Azt találtam, hogy az erős polarizáltság zavarja a megszólalókat, és a politikai elitnek, valamint a médiának tulajdonítják a megosztottságot.

Bevezetés: szelektív befogadás és szűrőbuborékok

A deliberatív hagyomány szerint az élénk vita a demokratikus társadalom lényegi eleme (Habermas 1962/1993). Az elmúlt években gyakran fogalmazódott meg az az aggodalom, különösen a deliberatív politikai diskurzushagyomány támogatói között (Viķe-Freiberga et al. 2013), hogy a nagy médiakinálat és az egyénre szabott tartalmakat nyújtó perszonalizáció a nyilvános tér fragmentálódásához és a nézetek polarizálódásához vezet. A kábeltelevíziók megjelenése után, különösen pedig az internet berobbanásával kialakult médiabőség korában az egyének kiválaszthatják az érdeklődésüknek és attitűdjeiknek leginkább megfelelő médiacsatornákat és termékeket, és a politika iránt nem érdeklődők ki tudják kerülni a politikai tartalmakat (Prior 2013). A szelektív befogadás elmélete (Klapper 1960) szerint így a befogadók csökkentik a kognitív disszonancia veszélyét, de döntéseik révén „információs burokba” kerülnek, amelyben csak az őket érdeklő és a sajátjukkal egybehangzó nézetekkel találkoznak.

Ezzel egy időben a technológiában erősödik a személyre szabás igénye és lehetősége. Így például 2009 óta a Google-keresések is személyre optimalizált találatokat adnak, míg a Facebookon egy viselkedésünkre építő bonyolult algoritmus határozza meg, milyen posztok jelenjenek meg a hírfolyamunkban. Ezeket az algoritmusokat nevezte Eli Pariser szűrőbuboréknak (*filter bubble*, Pariser 2011). Az új perszonalizációs technológiák úgy pre-szelektálják a hozzánk jutó információt, hogy senki nincs annak tudatában, miről marad le, mit szűr ki az algoritmus, és milyen alapon ajánl tartalmakat. Pariser ezért fogalmazta meg az *algoritmikus transzparencia* igényét.

A szelektív befogadás és a szűrőbuborékok feltételezett hatása az, hogy a politikai közösségekben sokkal kevesebb esély és lehetőség nyílik a közös valóság kialakítására és megvitatására, miközben csökken annak az esélye is, hogy a miénktől eltérő véleményekkel találkozzunk, mint a földi sugárzású televíziók fénykora idejében. Cass Sunstein (2009a) szerint ez növeli a politikai polarizációt, és szélsőségesebb nézetek kialakulásához vezet, mint egy változatosabb médiamenü, amely rendszeresen szembesít minket tőlünk távol álló tényekkel vagy véleményekkel.

A szakirodalom jelenleg megosztott annak megítélésében, hogy mennyire előrehaladott a fragmentálódás folyamata. Zuiderveen Borgesius és munkatársai (2016) szerint a szűrőbuborékok még csak mérsékelt hatással vannak a személyes médiafogyasztásra, míg a szelektív befogadás nem új jelenség. Eszter Hargittai és munkatársa (2008), valamint Aaron Shaw és munkatársa (2012) az amerikai politikai blogok hálózatát elemezve úgy találta, hogy a Sunstein által megjósolt „visszhangkamra” (a szakirodalom *echo chamber*nek nevezi azt a kommunikációs környezetet, amelyben az egyén nagy valószínűséggel a saját véleményét hallja vissza másoktól) nem teljesen zárt: vannak áthivatkozások a politikailag ellentétes póluson állók között, noha ezek többsége püfölhető „szalmabábként” (*strawman*) szolgál, csak kis részük

érdemi reakció a felkínált érvekre. Több empirikus kutatás is hangsúlyozza, hogy a hírfogyasztó közönségek között nagy az átfedés, és a társas hálózatokon keresztül fogyasztott hírek aránya még csekély a közvetlenül felkeresett és általában főárambeli, viszonylag kiegyensúlyozott híroldalakhoz és televíziós híradókhoz képest (Prior 2013, Rao 2016). Damian Trilling és munkatársai egy 2016-os holland vizsgálatban találtak ugyan szelektív befogadást, de polarizációt nem – mint mondják, a vélemények polarizálódására talán nagyobb az esély egy kétpártrendszerű demokráciában, ahol eleve erőteljesebb a politikai polarizáció.

Magyarországon viszonylag erős és növekvő a politikai polarizálódás (Körösi 2012), és az elérhető hírforrások is világosan feloszthatók kormánykritikus és kormánypárti hangneműekre (Bátorfy 2017), így azt várhatjuk, hogy erőteljesebben érvényesül a szelektív befogadás/hírkeresés elve és az ehhez kapcsolható *polarizálódási spirál* is. 2017 szeptemberében gyűjtöttem olyan Facebook-vitákat, amelyek az ősényi esethez kapcsolódtak, hogy megvizsgáljam a kormányt támogató, illetve a kormánnyal szemben kritikus nézetek közti polarizálódás és a szelektív hírbefogadás mértékét.

Tartalomelemzés: átfedő közönségek

A Tolna megyei Őcsényben 2017 nyarán a menekülteket segítő civil szervezet, a Migration Aid menedékjogot kapott menekülteket szándékozott nyaraltatni egy helybeli vállalkozó panziójában. Az ezt ellenző helyi lakosok (akik között egyes források szerint távolabbról érkező jobbikosok is voltak) egy falugyűlésen hevesen kikeltek a terv ellen, megfenyegették a panzióst, és gépkocsijának kerekeit másnapra virradóra kiszúrták. A polgármester az ügy következtében lemondott, míg a panziós elállt a nyaraltatás tervétől. Orbán Viktor miniszterelnök egy nyilatkozatban megértéséről és támogatásáról biztosította a tiltakozó Őcsényieket, és nem határolódott el az erőszaktól sem.

A vitákat úgy választottam ki, hogy egy-egy hírforrás viszonylag objektív beszámolójához fűzött hozzászólásokat kerestem a Facebookon 2017. szeptember utolsó napjaiban és október legelején. Az Index.hu, a Kettős Mércé, az mno.hu, a blogstar.hu, a Pesti Srácok és a 888.hu Facebook-oldalain zajló vitákat emeltem ki. Az ezeken az oldalakon linkelt cikkek feleltek meg annak a kritériumnak, hogy beszámoljanak az Őcsényiek reakcióiról és Orbán magatartásáról is. A kiválasztott viták tartalmát a Facebookról Word programba másoltam át, majd a Dedoose tartalomelemző szoftver online szolgáltatásával tartalomelemzést végeztem az összesen 1224 hozzászóláson.

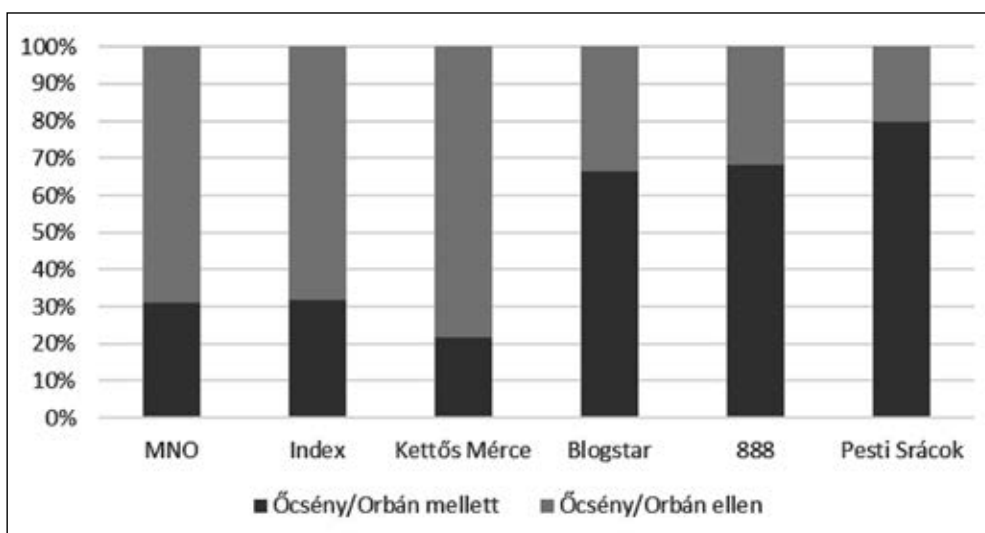
Egy-egy hozzászóló időnként többször is megnyilvánult, de a kódolás egységeként az egyes megnyilatkozást kezeltem. Besoroltam a hozzászólásokat aszerint, hogy támogatták vagy ellenezték-e Orbán, illetve az Őcsényiek reakcióit (semleges megszólalást csak néhányat találtam). Kódoltam az érvek és a témák típusait, azt, hogy a hozzászólás valaki más hozzászólására érkezett válasz volt-e, illetve hogy személyeskedő volt-e. Ahol volt nemzetközi összehasonlításra alkalmas kódrendszer (például a személyeskedés, illetve a durva hangnem megítélésénél), ott az összehasonlításra használt cikkek kritériumait használtam (lásd alább). A témák kódolásához ilyen összehasonlítás nem állt rendelkezésemre, így igyekeztem a visszatérő főbb témákat azonosítani a teljes vitaanyagban. Ezek a visszatérő témák az általánosság más-más szintjén álltak. Így például saját kategóriát kapott a menekültek vagy az Őcsényiek általános elmarasztalása, a velük kapcsolatos negatív tartalmú megnyilatkozás, ha ez volt a megragadható közös nevező több hozzászólásban, és saját kategóriát kapott egy-egy olyan megjegyzés is, amelynek tartalma ennél sokkal konkrétabb (például arra hívja fel a figyelmet, hogy az Őcsényiek logikájából az következne, hogy a turizmust be lehet tiltani, vagy azt állítja, hogy az Őcsényiek mellett szól az a megfontolás, hogy a menekültek között potenciális terrorista is lehet). Így értelemszerűen nem teljesen összemérhető kategóriákat kaptam, és a logikailag kidolgozottabb érveket a tématerkép felvázolásának érdekében összevontam a kevésbé kidolgozott érvekkel vagy megnyilatkozásokkal.

A szelektív befogadás elmélete alapján azt vártam, hogy a kormányt támogató hírforrások oldalait inkább a kormánnyal rokonszenvező emberek követik, míg a kormánykritikus hírforrások közönsége inkább kormánykritikus. A viták elemzése valóban azt mutatta, hogy a kormányoldali (Pesti Srácok, 888, Blogstar) és a kormánykritikus (Index, Kettős Mércé, Magyar Nemzet Online) sajtócikkekhez fűzött hozzászólások többsége egyező attitűdű hozzászólóktól érkezett – de nem a túlnyomó többségük. Az Orbán-, illetve Őcsény-párti, valamint az ezekkel ellentétes megnyilatkozások számát és arányát az 1. táblázat és az 1. ábra mutatja.

1. táblázat
Az Orbán- és az Őcsény-párti, illetve az ezekkel ellentétes megnyilatkozások

	Kormánypárti média	Kormánykritikus média
Orbán-, ill. Őcsény-párti megjegyzés	348	221
Orbán, ill. Őcsényt kritizáló megjegyzés	114	532
Semleges megjegyzés	5	4

1. ábra
Hozzászólások megoszlása alapattitűd szerint

A Magyar Nemzet Online (mno.hu) és az Index esetében hasonlóan, valamivel 30 százalék felett van az őcsényieket és Orbánt támogató hozzászólások aránya. Ennek tükörképét mutatja a Blogstar és a 888 cikkeihez fűződő vita, míg a Pesti Srácok és a Kettős Mércé vitája inkább 20–80 százalékos megoszlású. Mivel az Indexet a Publicus Intézet 2017-es felmérése szerint¹ a magyarok többsége függetlennek látja, míg a Magyar Nemzet önmagát konzervatív lapként határozza meg, több, a kormány migránspolitikájával rokonszenvező, középen álló vagy akár jobboldali szavazó is követheti ezeket az oldalakat. De a kifejezetten jobboldali Blogstaron és a kormányhoz közel álló 888-on is megjelenik 30 százalékos kormánykritikus hozzászólás. Ez arra vall, hogy *legalább a kommentelők körében van átjárás a kormánykritikus és a kormánypárti média között.*

Kmetty Zoltán (2013) „Diskurzusok, nexusok és politikai részvétel” című doktori disszertációjában egy TÁRKI-felmérés alapján úgy becsüli, hogy a magyar internetezők 7,8 százaléka oszt meg politikai jellegű tartalmat valamilyen közösségi hálózaton (ennél frissebb adatot a kommentelőkre vonatkozólag nem találtam). Meglepő módon ez a tevékenység nem függ össze a politikai érdeklődés fokával, de jellemzőbb azokra, akiknek politikailag heterogén a kapcsolati hálójuk, és a kommentelők liberálisabbak, illetve magasabb a választási részvételi hajlandóságuk.

1 Publicus Research: Médiafogyasztási szokások és egyes médiumok politikai megítélése, *Publicus Research*, 2017. május 21., http://www.publicus.hu/blog/mediafogyasztasi_szokasok_es_egyeb_mediumok_politikai_megitelese/ (letöltés: 2017. XI. 12.).

Bene Márton (2014) felmérése szerint pedig az online kommentelők hajlamosabbak véleményvezéri szerepet felvenni vagy kapni a környezetüktől. A kommentek tehát nem reprezentálják a tágabb magyar közönséget, csak egy speciális szegmensére világítanak rá. Ezzel együtt is megállapíthatjuk, hogy bár nyilvánvalóan van a szelektív befogadásnak szerepe a cikkek közönségének alakulásában, meglehetősen nagy azok aránya, akik alapattitűdükkel ellentétes cikkhez vagy megjegyzéshez szólnak hozzá. *Semmiképpen nem beszélhetünk teljesen elszigetelődő visszhangkamráról még egy ilyen éles vitában sem.* Az arányok egybecsengenek a Publicus már idézett közvélemény-kutatásával, amely szerint a megkérdezettek fele tájékozódik időnként saját meggyőződésével ellentétes irányultságú forrásból, de csak negyedük teszi ezt rendszeresen.

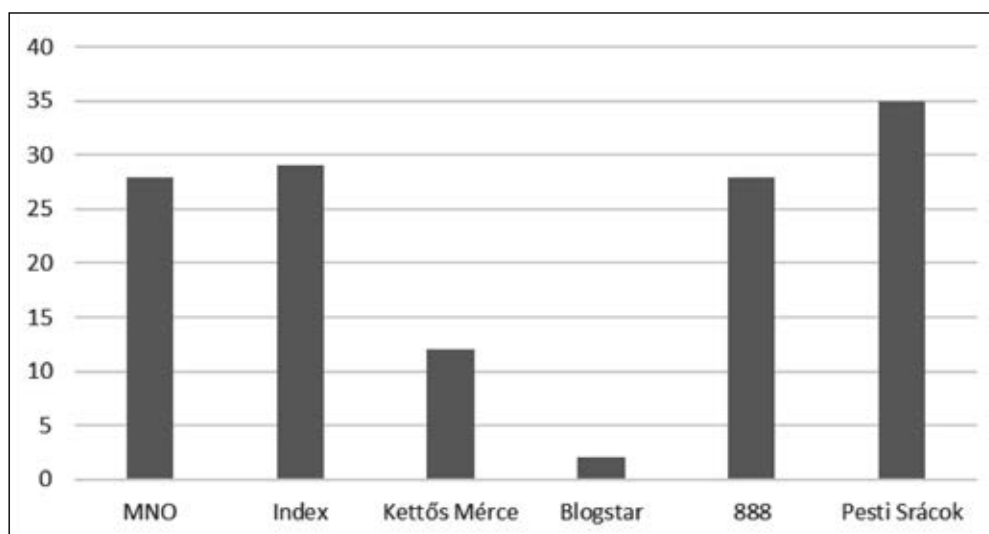
Általános következtetést a vitákból nem vonhatunk le arra nézve, hogy a közönségek közötti átfedés mennyiben akadályozza a polarizálódást vagy segíti a deliberatív elvek érvényesülését. Azt a kérdést azonban feltehetjük, hogy ebben a speciális szegmensben mennyiben érvényesülnek az eltérő nézetekkel való találkozás feltételezett pozitív hatásai.

Deliberatív vita vagy liberális *flaming*?

A deliberatív hagyományban a vita minőségének egyik mutatója az, hogy mennyire interaktív, dialogikus, és mennyiben tartalmaz személyeskedéseket, tehát a vitapartneret becsmérő, tőle a tiszteletet megtagadó állításokat. Az 1224 kódolt megnyilatkozásból 608 válaszként érkezett valaki más bejegyzésére, és erre explicit módon utalt is (nem tekintetem válasznak azt, ami egy hozzászóláshoz kapcsolódó számban jelenik meg, de nem válaszol explicit módon egy másik megjegyzésre). Ez a magas interaktivitási arány megerősíti, hogy a kommentelők nagy figyelmet szentelnek egymás hozzászólásainak (Ziegele et al. 2014). E válaszok közül 175 személyeskedő. Személyeskedő bejegyzésnek tekintetem azt a megnyilatkozást, amely egy vitapartnerre negatív jelzőt alkalmaz, személyében támadja, vagy akár csak a helyesírását hánytorgatja fel. Nem kódoltam személyeskedésként, ha a vita tárgyával kapcsolatban írt valaki durvaságot. Személyeskedés társulhatott érdemi válasszal is. Ez a 14 százalékos arány véleményem szerint nem kiugróan magas (lásd a 2. ábrát).

2. ábra

Vitapartneret becsmérő hozzászólások aránya

Összehasonlításként idézhetjük Ian Rowe (2015) tanulmányát, aki a Washington Post kommentjeit elemezte az újság honlapján és a Facebookon, és 34,5, illetve 32,4 százaléki durva, udvariatlan kommentet talált. Rowe vizsgálatában a kommentek 13 százaléka irányult kifejezetten a vitapartner ellen, vagyis volt az általam használt értelemben

személyeskedő. Kevin Coe és munkatársai (2014) azt találták egy amerikai napilap fórumain, hogy a „kemény”, politikai jellegű hírtartalmakhoz kapcsolódó hozzászólásokban 29 százalék a személyeskedő, durva (*uncivil*) megszólalások aránya. Zizi Papacharissi (2004) pedig 30 és 50 százalék közti arányban talált udvariatlan (*impolite*) megszólalást a Usenet politikai fórumokban. Mivel Coe módszertana a politikai szereplőkkel kapcsolatos durva megfogalmazásokat is az „uncivil” tartalmak közé sorolta, a személyeskedő megjegyzésekhez az itt vizsgált mintában hozzá kell adnunk az „orbánozást” és az őcsényiek vagy más szereplők becsméréseit. Így a durva hangnemű tartalom aránya a magyar anyagban 37 százalékra emelkedik, valamivel magasabb, mint a Kevin Coe által mért érték, de összehangban van Zizi Papacharissi Usenet- és Ian Rowe Washington Post-elemzésével.

Zizi Papacharissit (2004) követve különbséget tehetünk uncivil és udvariatlan viselkedés között; az uncivil a demokráciával össze nem férő viselkedésmódot vagy állítást jelenti. Papacharissi csak azt tekinti a demokráciával össze nem férő viselkedésmódnak, amikor egy hozzászóló kirekesztő, egy csoportot megbélyegző, a politikai közösségből kizáró módon nyilatkozik, nem is feltétlenül udvariatlanul. Ilyen megnyilatkozásból mindössze 15-öt regisztráltam (példa egy Őcsény-párti hozzászólótól: „Ez a fórum a tökéletes példa, hogy miért is kellene cenzushoz kötni a választójogot. A demokrácia a csöcselék uralma.”)

A vita deliberatív minőségének másik mutatója az érvek változatossága és racionális minősége. Vincent Price és munkatársai (2013) azt találták, hogy az ellenkező nézeteknek kitett emberek érvkészlete bővebb, jobban tudnak érvelni, és jobban fel tudják idézni a saját álláspontjukkal kapcsolatos ellenérveket is. Ennek alapján azt várhatjuk, hogy a saját attitűdjükkel ellenkező médium vitájához hozzászólók érveinek kidolgozottsága jobb. Mivel azonban nem végeztem kvantitatív vizsgálatot, amely az érveket kidolgozottságuk szerint sorolja be, ezt ebben a cikkben nem tudom igazolni. Ehelyett egy tématerkép kirajzolására törekedtem a kódolás során.

Az őcsényi reakciókat és Orbán erre adott válaszát egyaránt átfogó komplex üggyel kapcsolatban 160 féle témát különítettem el, amelyeknek ugyanakkor nem mindegyike érv, és különösen nem mindegyike jó érv. A csoportosítás módszertanából eredően – mivel a közös nevezőt kerestem – a témák nem azonos súlyúak. A logikailag kidolgozottabb érvek, amelyek éppen specifikusságuk miatt kevésbé vonhatóak össze, a kisebb súlyú témák közé kerültek. Ugyanakkor ez a gyakoriság alapján való csoportosítás lehetőséget ad arra, hogy képet kapjunk a viták visszatérő elemeiről. A leggyakoribb témák közé tartozott az általános állásfoglalás Orbánnal szemben (169 eset, jórészt a nem kormánypárti sajtóhoz kapcsolódva), vagyis az „orbánozás”: „Ha neked valaki beverné a suttyó fejedet, az lenne egyedül csak számodra érthető vélemény, Bölcs Vezér?”; „Ő a legfőbb gyújtogató.” Ezt követi távolról, 55 esettel az őcsényiek általános elutasítása: „szégyenei az országnak”, „középkori sötétségben tengődő jobbágyfalu.” Ezután szerepel az az érv, hogy Orbán uszítást követ el, 53 említéssel. Ezt az általános menekültellenesség (47 db): „csürhe nép”; „ide ne is jöjjenek”; valamint az őcsényi tiltakozók melletti kiállás (37 db): „az őcsényiek jól döntöttek”; „Hajrá Őcsény” követi.

Gyakori volt az az érv, amely szerint az üdülés Magyarország által hivatalosan menedékben részesített embereknek szólt volna (37 db), valamint az általános Orbán melletti kiállás (36 db). A gyakori témák közé tartozik az is, hogy Orbán önbíráskodásra szólított fel (33 db), továbbá az, hogy az őcsényiek reakciója azt jelzi, hogy „az emberek buták” (32 db). Ezt követi az a felszólítás, hogy fogadja be személyesen a vitapartner a menekülteket, ha nagyon akarja, illetve az az érv, hogy a menekültek között jelen vagy jövőben terroristák lehetnek (26 db), majd az Európa iszlamizálódásával vagy „elfoglalásával” kapcsolatos aggodalom (26 db). Sorban ezután jönnek a Migration Aiddel vagy más civil szervezettel (22 db), illetve Soros Györggyel szembeni (21 db) megnyilatkozások. Tizenhétyszer szerepel az az állítás, hogy Orbán egymással fordít szembe magyarokat, valamint az az érvelés, hogy az őcsényieknek joguk van véleményt nyilvánítani, illetve ez valamiképpen a demokrácia része.

Tizennégyyszer hánytorgatták fel a hozzászólók a letelepedési kötvényeket. Ugyancsak tizennégyyszer hivatkoztak arra, hogy inkább magyar rászorulókat kellene segíteni. Tizenhárman hívták fel a figyelmet arra, hogy a panziós saját tulajdonú ingatlanában azt csinál, amit akar. Tizenketten teszik fel a kérdést, hogy tulajdonképpen mitől fél a falu. Ugyanennyien fogalmaztak meg általában a menekültek iránt empatikus hozzászólást. Tizenegyen tekintették tudatos provokációnak a Migration Aid tervét, és tízen írták az, hogy egyszerűen félnek a menekültektől. A tíz hozzászólásnál ritkábban előforduló témákat nem ismertetem, de megjegyzem, hogy ezek közt éppúgy vannak a deliberatív hagyomány értelmében is érvnek nevezhető megnyilatkozások, mint indulatvezérelt vagy a témától eltérő megjegyzések.

A témák e rövid áttekintése azt mutatja, hogy deliberatív szemszögből nézve *kevés érdemi érv szerepelt* akár a pró, akár a kontra oldalon. A legtöbb hozzászólás magva inkább valamilyen *indulat vagy félelem* volt. Az Orbán-ellenes (és melletti) megnyilatkozások kiemelkedő aránya a politikai perszonalizálódás szerepére világít rá: személyes megnyilatkozása erősebben tematizálta a vitákat, mint az ügy más vonatkozásai. Különösen feltűnő, hogy Orbán elutasításához képest a menekültek melletti kiállás vagy az irántuk tanúsított empátia viszonylag ritkán nyilvánult meg, s a Migration Aid tevékenységének pozitív értékelése is ritka volt.

Deen G. Freelon (2010) Lincoln Dahlberg (2001) nyomán úgy érvel, hogy az online viták nem feltétlenül deliberatív motivációval zajlanak, így helyesebb megkülönböztetni liberális-individualista, komunitárius és deliberatív vitákat. A liberális-individualista vita inkább az önkifejezésre, a komunitárius egy mi-csoport felépítésére és fenntartására helyezi a hangsúlyt az érvelés helyett. A fenti Facebook-vitákat Freelon osztályozásában is nehéz elhelyezni, mivel a liberális vitaműfajok és a deliberatív vita keverékét mutatják. Az ellenkező nézetten lévőkkel folytatott párbeszéd a deliberatív műfaj sajátja, a liberális-individualista műfajok inkább monológok (vagy szidalmak) sorozatai.

Elit és polarizáció

Eddig amellet érveltem, hogy a híroldalak itt vizsgált kommentálói nem jellemző az extrém szelektivitás, így ez polarizáltságukat sem magyarázhatja. A vitában részt vevők felét, minden vitából a Facebook által előre sorolt megszólalókat, 185 főt egyenként kerestem meg a Facebookon egy rövid kérdőívvel, amelyre 20 százalékuk válaszolt. Az önszelekció következtében ez a 37 válasz nem reprezentatív, és egyébként is kicsi a minta, így óvatosan kell kezelni a belőle levonható következtetéseket.

A válaszadók négyötöde egy híroldalnál többet is követ, és ötvennégy százalékuk kormánypárti és kormánykritikus oldalnak egyaránt követője, ami egybecseng Bene Márton (2014) véleményvezér-hipotézisével. (Elképzelhető ugyanakkor, hogy közülük az a négy fő, aki az Index, Origo, 444 hármast követi, egyszerűen csak nem tartott lépést a magyar médiában végbemenő politikai átrendeződésekkel.) A válaszadók nyolcvanhét százaléka hetente többször is olvassa mások hozzászólásait, tehát a kommentek fogyasztása ugyanolyan hangsúlyos, mint az eredeti hír fogyasztása. Hetvenhárom százalékuk mondta azt, hogy hetente többször maga is ír hozzászólást, a fennmaradó huszonhét százalék pedig havonta többször kommentel. Kilencvenöt százalékuk inkább egyetért azzal, hogy „jó érvekkel engem is meg lehet győzni”, és hetvenhat százalékuk azzal is, hogy „érdekelnek a tőlem eltérő vélemények”. Hatvanöt százalékuk szerint „felmerülnek új szempontok egy vitában”. A válaszadók többsége tehát kifejezetten a deliberatív elvárásoknak megfelelően írja le magát.

Egy nyitott kérdéssel kérdeztem rá a vita megítélésére: „Önt azért kerestük meg, mert részt vett egy őcsényi esettel kapcsolatos vitában szeptember végén. Kifejtené, hogy milyen élmények érték ebben a vitában? Meg tudott győzni valakit? Vagy módosult az Ön álláspontja?”

Hat választ idézek csak, a vita két oldaláról. Az őcsényiekkel, illetve Orbánnal szemben kritikát megfogalmazó válaszadók szerint:

„Nem pontosan emlékszem az őcsényi esettel kapcsolatos vitára, ellenben ez kifejezetten az az eset volt, ahol az emberi butaság keveredett a rendszerszintű gonoszsággal és az egész eredménye egy máig vitatott ellenállás lett. Egy ilyen környezetben nehéz intelligens érvekkel, mondjuk egy gőzölgő kávé mellett vitatkozni, meg úgy meggyőzni bárkit is. És, ha már itt tartunk, a magyar társadalom ma úgy egészében nem az, amely nyitott lenne az emelkedett diskurzusokra..., a magyar társadalom ma a Balkánt jelenti és nagyjából Albánia szintjén is van.”

„Ez sokkal nagyobb probléma. Az eset az egy apró porszem ebben a témában. Bár most ez világít rá az egészre. Órákig lehetne írni hogy mi vezet vezetett idáig hogy ide jut a közgondolkodás és ez csak annyira a felszín hogy ezt itt így meg sem lehet vitatni. A legtöbb kommentelőnek fogalma sincs az egészről csak egy demagógot fúj folyamatosan.”

„Nagyon elkészerített. Már 12 éve élek Angliában és mindig nagy öröm hazatérni. Valószínűleg haza is települök rövid időn belül. Eppen ezért aggodom egyre jobban az otthoni alapok miatt. Egymás ellen fordult sok barátom meg a családokon belül is tapasztalom azt a megosztottságot, amit a politikusaink okoztak! Ruhellem (tudnak rosszabb szót is) az összes magyar politikust. Leginkább azokat akik éppen uralkodnak vagy már uralkodtak!”

A másik oldalon érvelők szerint:

„Felháborító volt számomra, hogy mindenki az Őcsényieket szapult. Egy zárt közösségről beszélünk, mindenki tudja, illetve tudniuk kellene, hogy vidéken a falvakban, a kisebb városokban teljesen másképp élnek az emberek. Az egy más világ, nem lehet összehasonlítani a nagyvárosi élettel. Nem tudtam meggyőzni senkit, mert bár azt írják, írták hogy az Őcsényiek egy gyűlöletpropaganda részei, észre sem veszik, hogy mennyi gyűlölet van öbennük. Mindig is ez volt, a migráns kérdés előtt is, de ez senkit nem érdekel. Mármost, hogy maradják egymást a magyarok, ami számomra nagyon szomorú. Igazából az indexnél és a 444-nél nagyobb megosztó erő szerintem nincsen, az olvasói már ott tartanak, hogy egyenlőséget vontak a magyar zászló és egy szar között. Saját szememmel láttam, de nem gondolkodnak el. Ez természetes számukra, ha valaki ezt kérdőre vonja, akkor náci, vagy turbó magyar pfff. Nem lehet velük érdemben kommunikálni, és ezzel a gyűlölettel estek neki az Őcsényieknek is. Mikor kinek esnek neki, elég ha az index, vagy a 444 megadja valakire a kilövési parancsot.”

„Nagy a kontraszt egy ösztönösen gondolkodó, csak alapinformációkat befogadó, józan paraszti ésszel gondolkodó vidéki, és a városi, minden média által agymosott, íróasztal mögötti fotelszamaráj reakciója, véleménye között. Ebben a témában összeegyeztethetetlen álláspontúak, reménytelen vállalkozás a meggyőzés. Álláspontom nem módosult.”

„Nem módosult a véleményem, ami általában spontán szokott lenni. Emögött az eset mögött is egy politikai összezapás van. Úgy látom, hogy manapság nem a józan ész dominál, hanem a pártszimpátia mindkét oldalon.”

A viták többi válaszoló résztvevője hasonlóan kiábrándult beszámolót adott.

Következtetések: szenvedünk a megosztottságtól?

Bár maguk a vizsgált magyar viták nem voltak extrém módon civilizálatlanok vagy udvariatlanok az amerikai mérésekhez viszonyítva, és volt átfedés a közönségek között, a pozíciók polarizáltsága és indulati szintje magas volt. Damian Trilling és munkatársai (2016) feltevése szerint Hollandiában a bevándorlás kérdésével kapcsolatban végzett szelektív befogadásos kísérletük azért nem mutatott nagyfokú polarizálódást, mert az ottani sok pártot átfogó térben a holland válaszadók többsége középre húz. A magyar politikai tér inkább az amerikaiakra hasonlít abban, hogy a politikai, illetve a médiaelit polarizáltsága vezérli a politika iránt érdeklődők állásfoglalásait is. Ettől azonban – ha hihetünk a visszajelzéseknek – a magyar közönség tagjai szenvednek.

Irodalom

- Bakshy, Eytan, Salomon Messing & Ada L. Adamic (2015): Exposure to ideologically diverse news and opinion on Facebook. *Science*, vol. 58, no. 4, pp. 707–731.
- Barberá, Pablo, John T. Jost, Jonathan Nagler, Joshua A. Tucker & Richard Bonneau (2015): Tweeting from left to right: Is online political communication more than an echo chamber? *Psychological Science*, Advance online publication.
- Bátorfy Attila (2017): Az állam foglyul ejtésétől a piac fogvatartásáig. *Médiakutató*, tavasz–nyár, 7–30. o.
- Bene Márton (2014): Véleményvezérek az Interneten: az állampolgárok közti online politikai kommunikáció és hatásai. In: A. Gergely András (szerk.): *Struktúrafordulók: Üdvözlő kötet Róbert Péter 60. Születésnapjára*, 28–75. o. Budapest: MTA TK Politikatudományi Intézet.
- Borgesius, Frederick J. Zuiderveen, Damian Trilling, Judith Moeller, Balázs Bodó, Claes H. de Vreese & Natalie Helberger (2016): Should we worry about filter bubbles? *Internet Policy Review: Journal on Internet Regulation*, vol. 5, no. 1, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2758126 (letöltés: 2017. XI. 11.).
- Coe, Kevin, Kate Kenski & Stephen A. Rains (2014): Online and uncivil? Patterns and determinants of incivility in newspaper website comments. *Journal of Communication*, vol. 64, no. 4, pp. 658–679.
- Dahlberg, Lincoln (2001): The Internet and Democratic Discourse: Exploring The Prospects of Online Deliberative Forums Extending the Public Sphere. *Information, Communication & Society*, vol. 4, no. 4, pp. 615–633.
- Flaxman, Seth R., Sharad Goel & Justin M. Rao (2014): Filter bubbles, echochambers, and online newsconsumption. *Public Opinion Quarterly*, vol. 80, no. S1, pp. 298–320.
- Freelon, Deen G. (2010): Analyzing online political discussion using three models of democratic communication. *New Media & Society*, vol. 12, no 7, pp. 1172–1190.
- Habermas, Jürgen (1962/1993): *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása: vizsgálódások a polgári társadalom egy kategóriájával kapcsolatban*. Budapest: Századvég.
- Hargittai, Eszter, Jason Gallo & Matthew Kane (2008): Cross-ideological discussions among conservative and liberal bloggers. *Public Choice*, vol. 134, no. 1, pp. 67–86.
- Klapper, Joseph T. (1960): *The effects of mass communication*. New York: Free Press.
- Kmetty Zoltán (2013): *Diskurzusok, nexusok és politikai részvétel*. Doktori disszertáció, http://tatk.elte.hu/file/kmetty_disszertacio_vegleges.pdf (letöltés: 2017. XI. 12.).
- Knobloch-Westerwick, Silvia & Jingbo Meng (2011): Reinforcement of the Political Self Through Selective Exposure to Political Messages. *Journal of Communication*, vol. 61, no. 2, pp. 349–368.
- Körösényi András (2012): A politikai polarizáció és következményei a demokratikus elszámoltatásra: Magyar Politika 1990–2010. *Working Papers in Political Science*, 1012/1, Budapest: MTA TK PTI.
- Papacharissi, Zizi (2004): Democracy online: Civility, politeness, and the democratic potential of online political discussion groups. *New Media & Society*, vol. 6, no. 2, pp. 259–283.
- Pariser, Eli (2011): *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. New York: Penguin.
- Price, Vincent, Joseph N. Cappella & Lilach Nir (2002): Does disagreement contribute to more deliberative opinion? *Political Communication*, vol. 19, no. 1, pp. 95–112.
- Prior, Markus (2013): Media and political polarization. *Annual Review of Political Science*, vol. 16, pp. 101–127.
- Rowe, Ian (2015): Civility 2.0: A comparative analysis of incivility in online political discussion. *Information, Communication & Society*, vol. 18, no. 2, pp. 121–138.
- Shaw, Aaron & Yochai Benkler (2012): A tale of twoblogospheres: Discursivepracticesontheleft and right. *American Behavioral Scientist*, vol. 56, no. 4, pp. 459–487.
- Stroud, Natalie J. (2010): Polarization and partisan selectiveexposure. *Journal of Communication*, vol. 60, no. 3, pp. 556–576.
- Sunstein, Cass R. (2001): *Republic.com*. Princeton: Princeton University Press.
- Sunstein, Cass R. (2009a): *Goingtoextremes: How like minds unite and divide*. New York: Oxford University Press.
- Sunstein, Cass R. (2009b): *Republic.com 2.0*. Princeton: Princeton University Press.

Trilling, Damian, Marijn Van Klingerén & Yariv Tsfati (2016): Selective exposure, political polarization, and possible mediators: Evidence from the Netherlands. *International Journal of Public Opinion Research*, vol. 29, no. 2, pp. 189–213.

Ziegele, Marc, Timo Breiner & Oliver Quiring (2014): What creates interactivity in online news discussions? An exploratory analysis of discussion factors in user comments on news items. *Journal of Communication*, vol. 64, no. 6, pp. 1111–1138.

Vike-Freiberga, Vaira, Herta Däubler-Gmelin, Ben Hammersley & Luís Miguel P. Pessoa Maduro (2013): *A free and pluralistic media to sustain European democracy*, <http://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/HLG%20Final%20Report.pdf> (letöltés: 2017. XI. 11.).

Kulcsszavak

szelektív befogadás, politikai polarizálódás, Facebook, Őcsény

Abstract

The Őcsény debate on Facebook: A content analysis

This paper examines Facebook debates on a Hungarian news story about the resistance of Hungarian villagers to an NGO's initiative to offer refugees a few days' rest in a village inn. It focuses on evidence of selective exposure along political lines and the degree of polarisation. The content analysis shows a considerable overlap between audiences of news sources critical of and loyal to the government. Participants engage in dialogue, even though their comments are emotional and highly polarised. A short questionnaire was also addressed to participants, asking them to evaluate the debate. It found that they resented polarisation and attributed it to the impact of political elites and the media.

Babarczy Eszter 2012-ben szerzett doktori fokozatot a PTE Kommunikációtudományi Doktori Iskolájában. Jelenleg a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem adjunktusa. Kutatási területe a mikrotörténelem és a politikai polarizáltság Magyarországon.